

Architectuurwandeling

Rokkeveen Floriade

Dit is de plek.

RR halte Driemanspolder, Plein van de Verenigde Naties

4,7 km

Floriadeterrein, 1992

De internationale tuinbouwtentoonstelling de Floriade vindt één keer in de tien jaar plaats en in 1992 was dat in Zoetermeer. Het ontwerp voor het Floriadeterrein viel samen met het ontwerp voor de woonwijk met kantoren in een groene maar stedelijke omgeving. Nadat de Floriade had plaatsgevonden met ruim 3 miljoen bezoekers (!) kon de woonwijk Rokkeveen aan de andere kant van de A12, verder worden afgebouwd.

Twee stedenbouwkundigen bij de gemeente Zoetermeer, Ton Hinse en Frans Marks, ontwikkelden in de jaren 1980 een methodische aanpak voor de stedenbouwkundige inrichting van de nieuw te bouwen woonwijken. Het gaat om een 3-sporen methode, gebaseerd op topografie, functionaliteit en compositie. Het stedenbouwkundig denken werd bovendien in belangrijke mate gevoed door de Delftse hoogleraar en architect Carel Weeber die zich afzette tegen de 'kneuterige' kleinschalige wijken uit de jaren 1970. Hij brak een lans voor rationele stedenbouw met regelmatige stratenpatronen, waarin rooilijnen voor de architectuur waren vastgesteld.

Dit is afleesbaar: kijk maar naar de kaart van Rokkeveen: taartpuntige vormen, brede en rechte lanen, singels met lange zichtlijnen, ruime open parken en geometrische patronen.

De rooilijn is in Nederland een lijn die bij het bouwen niet overschreden mag worden. Deze lijn wordt door de gemeente bepaald en is vastgelegd in het bestemmingsplan. De voor- en achtergevelrooilijn bepalen de plaats van de voor- en achtergevel van een gebouw.

ROUTEKAART

LEGENDA

	Kantoorgebouw		Villa
	Rijtjeswoning		Woning met luifel
	Dekwoning		Follie
	Brug		Treinstation
	Boerderij		RandstadRail
	Appartementen		

0 200 400 m

1

HALFROND DUNEGEBOUW

■ Plein van de Verenigde Naties
■ renovatie Graziosi Progetti
■ start renovatie december 2012

Dit duurzaam gerenoveerde gebouw vormt een eerste 'groene'

kantoor situatie met een grote waterpartij. De bestaande kantoor gebouwen (een van Leo de Jonge Architecten, de ander van Jan Brouwer, 1992) werden volledig gestript en samengevoegd tot een volledig gerenoveerd kantoor gebouw met een oppervlakte van ca. 9.500 m². Hierbij is 70% van het materiaal hergebruikt – de rest is gerecycled! Het plein, met waterpartij en fontein, en de arcade aan de voorzijde zijn verbindende elementen. Nina Graziosi, de architecte van de revitalisering: "het gevelpaneel zorgt voor een mooie huid, in combinatie met het zwarte metselwerk is het een strak geheel geworden. Ik noem het plastisch chirurgie-architectuur."

2

KPN-COMPLEX ■ Mahatma Gandhisingel ■ Bos Hofman Architecten combinatie, Den Haag ■ 2004-2007

In een schegvormig terrassen landschap met zorgvuldig aangelegde

buitenruimtes staat dit kantoorcomplex dat bestaat uit twee langgerekte vleugels opgetrokken in baksteen met een plat dak. Deze V-vorm vleugels zijn met een glazen lichtbrug met elkaar verbonden. Op de verdiepte parkeergarage zijn parken aangelegd in verschillende sferen.

3

ZES KANTOORVILLA'S ■ Mahatma Gandhisingel ■ A+D+P Architecten, landschapsarchitect Frank Cardinaal, Richard Koek CH & Partners ■ 1999-2002

De kantoorvilla's zijn opgetrokken

in baksteen in landhuisstijl. De kavel is ruim en open ingericht. Onder het verhoogde maaveld ligt een ondergrondse garage. Het binnengebied is ingericht met trapsgewijs aflopende waterbakken. Paden en terrassen liggen langs en in het water.

4

TWINTIG KANTOORVILLA'S EN PARKEERGARAGE ■ Wilmink Architecten, landschapsarchitect Frank Cardinaal, CH & Partners ■ 1999-2002

Deze villa's zijn in een carré rondom een gemeenschappelijke binnentuin gebouwd. De relatief kleine kantoren zijn 3 of 4 lagen hoog en volgens klassieke principes vormgegeven met een monumentale ingangspartij, een plint van natuursteen met blokpatroon, een bewerkte kroonlijst en hoge vensters met gedecoreerd hekwerk.

Uniek voor Rokkeveen is de verbondenheid tussen 'steen en groen' en dit geldt voor de gehele wijk. Het groenontwerp is een volledig onderdeel van het concept, het idee van de wijk, én wil tegelijkertijd een kunstvorm zijn. Bijzonder is dat de erfenis van de Floriade zo duidelijk aanwezig is.

Het Zoetermeerse deel van het Balijbos, de polder tuinen, de cirkelvormige Floraplas met de opvallende 'eilandtreurwilgen' (groene fonteinen), het Rosarium, de follies, het dijklichaam met de grote polderpeilmaat aan het einde ervan; het waren alle onderdelen van de internationale tuinbouw tentoonstelling.

Het 68 hectare grote Floriadeterrein, ontworpen door de landschapsontwerpers Michiel den Ruijter, Ton Hinse (gemeente Zoetermeer), Geert Koning, Rob van der Ham en Luc Vanderveke (gemeente Den Haag) had een driehoekige opzet.

Bij de ingang van het park kwamen drie zichtassen bij elkaar in de vorm van een aan de barokke Franse tuinkunst ontleend motief, de ganzenvoet ('patte d'oise'). Naast deze driehoekige vorm domineerde de ronde waterpartij in het zuidwesten de plattegrond van de Floriade.

5

In dit deel van Rokkeveen, Rokkeveen-West, komt een aantal vooroorlogse architectuurstijlen aan bod.

Zo herkennen we:

- op het Sipohout en Tiamahout de 'Haagse school' (denk aan de Haagse wijk Marlot);
- ten noorden van de Houtsingel met rooilijnen in halve cirkels de rationalistische, functionele 'Rotterdamse school';
- op het Balsahout, het Ebbehout en het Essehout de expressionistische 'Amsterdamse school'.

Voor Rokkeveen is een bompenpalet samengesteld.

Bij de architectuur Haagse school: het accentueren van de oorspronkelijke kavelrichting, met zuilvormige kronen zoals de zuileik bij straatjes en met brede kronen als de plataan en de kastanje bij parkeerpleintjes. Architectuur Rotterdamse school: zuilvormige bloeiers: strakke boom direct in de verharding geplaatst. Architectuur Amsterdamse school: tuindorpachtig door het toepassen van hagen als erfafscheiding.

6

DEKWONINGEN (16) ■

Azobéhout 4-25, 01-10
Architecten bv ■ 2007-2008

Hier zijn koopwoningen gerealiseerd op een driehoekige kavel nabij de geluidswal van de A12 van steeds twee geschakelde villa's die vanaf een doorlopend houten dek worden ontsloten. Onder de houten vlonders bevinden zich

parkeerplaatsen die aan de woningen zijn gekoppeld. De auto's zijn zo uit het zicht, het niveauverschil (talud) is opgelost en het aantal woningen op een betrekkelijk klein oppervlak is hoog.

7

FIETS EN VOETGANGERSBRUG
BALIJBRUG (OF WESTERGOBRUG)
OVER DE A12 ■ 2005

De brug is genoemd naar het natuurgebied De Balij. De dragende constructie bestaat uit stalen delen;

geperforeerde panelen met omgezette blinde randen.

De panelen hangen tussen balusters van stalenbuizen die aan de buitenzijde van de brug zijn bevestigd. In de architectuur van de brug is het krachtenverloop van de hangconstructie te zien. Aan de ene kant onder het dek en aan de andere kant boven het dek en volgt hiermee precies het momentenverloop van de brug. De hoofdconstructie is een ligger op drie steunpunten.

8

DE BALIJHOEVE ■ Kurkhout 100 ■ 1992

De stadsboerderij gebouwd ten tijde van de Floriade, bestaat uit een hoofdgebouw, stallen en weiden. De kerntaak van de

Balijhoeve is informatie bieden en onderwijs verzorgen over natuur en dieren. De Balijhoeve wordt verbouwd om nog beter dienst te kunnen doen als sociaal ontmoetingspunt in de wijk. Het hoofdgebouw wordt gerenoveerd én uitgebreid. Daarnaast zal de kinderboerderij gebruikt gaan worden als bijeenkomstruimte en komt er een kleinschalige, maatschappelijk verantwoorde horecavoorziening. Aan de bestaande stal, achtergelegen op het terrein, komt een uitbreiding. Aan de stal vooraan het terrein komt een kleine overkapping. Het ontwerp voor de nieuwe Balijhoeve is samen met omwonenden en gebruikers gemaakt. In 2021 is er gestart met de aanleg van een beleefstuin voor jong én oud.

9

VIER URBAN VILLA'S ■ Woudlaan, Fumahout (rood), Hickoryhout (geel), Iepenhout (groen), Irokohout (blauw), ■ Klunder Architecten, project-architect Rien de Ruyter ■ 1994

23 appartementen over 7 bouwlagen, alle zijn hoekwoningen behalve de penthouses op het dak. Behalve de speelsheid van de kleuren, ieder bouwblok heeft een eigen kleur, zorgt een onregelmatige, schijnbaar willekeurige 'blokkendoosachtige' stapeling van kubussen voor een bijzonder vrolijk rijtje urban villa's. Zwarte kozijnen zorgen ervoor dat de kleuren extra sterk naar voren komen.

10

54 WONINGEN LIMBAHOUT
■ Woudlaan ■ R.J. Steevensz, bureau Perkin, Pryde, Kennedy en Steevensz (PPKS, Chicago)
■ 1998

Hier zie je duidelijk dat architectuurvoorbeelden voor deze wijk ook van ver komen! We vinden er een onvervalst stuk Amerikaanse suburb. Woningtypen hebben namen als 'Arizona', 'Florida', en 'New Hampshire'. Het Limbahout is afgezien van één toegangsweg, afgesloten van de rest van de wijk en de villa's zijn geplaatst aan een lusvormige weg: een cul-de-sac. Wolbrand van der Vis (Bureau PBV, Wassenaar) de projectarchitect werkte samen met Fortis Vastgoed aan dit project. Trottoirs ontbreken en het gazon loopt door tot aan de rijweg, typisch voor een Amerikaanse buitenwijk waar iedereen zich per auto verplaatst, zelfs binnen de eigen buurt... Echte 'Donald Duck' woningen zijn het niet geworden en ook de tuinen hebben toch hagen en schuttingen op de erfafscheiding gekregen. De woningen zijn wel met een knipooeg naar de beroemde architect Frank Lloyd Wright ontworpen met langgerekte en horizontale lijnen, breed uitstekende dakranden en flauw hellende daken. Let ook maar eens op het formaat van de bakstenen.

11

WONINGEN MET LUIFEL ■
Florazoom 1-58, Floriade / Floraplas ■ Pieter Weeda
■ 1990

Deze 58 vrije sectorwoningen met een 'kuif' zijn gebouwd nog voor de Floriade langs een border van het Floriadeterrein. Niet toevallig, het zorgde ervoor dat bezoekers geen grijs uitzicht zouden hebben op bouwplaatsen! Deze royaal opgezette woningen vallen vooral op door de grote betonnen luifels boven het terras van de tweede verdieping. Het zorgt voor schaduw en oogt transparant.

12

FOLLIES ■ Morapad, Florasingel
■ Erik Knippers ■ 1992

Architect Erik Knippers won met deze ontwerpen in 1989 de Biënnale voor Jonge Nederlandse Architecten. De gebouwtjes zijn in een reeks ontworpen. In drie stadia van eenvoudig en statisch naar complex en dynamisch. 'Een eerbetoon aan onze cultuur in de vorm van een aantal nutteloze bouwsels', aldus Knippers toentertijd. Niet toevallig pasten deze prachtig in het ontwerp voor de Floriade. Follies, poëtische en 'nutteloze' bouwsels kwamen in de 17de en 18de eeuw voor in Engelse tuinen en zijn bedoeld om de voorbijganger zich te laten verwonderen.

13

APPARTEMENTENGEBOUW CUMULUS ■ Albert Schweitzersingel ■ Architecten Cie., projectarchitect Frits van Dongen ■ 1996

Tussen het Ganzevoetpad, de Woudlaan en het Morapad vinden we het Floriadepark met aan de Woudlaan vijf urban villa's en eengezinswoningen. Deze zijn van dezelfde architect als van het flatgebouw de Cumulus, dat deels in het water staat. Aan de zuidgevel van de Cumulus hebben de woningen grote, glazen serre's die bijna 2 meter uit de gevel komen. De hoogste verdieping telt vijf penthouses met dubbel hoge ruimtes onder het schuin aflopende dak. Frits van Dongen kreeg de opdracht de woongebouwen in dit wijkje in een 'postmodernistische en internationale stijl' te ontwerpen. Vijver en woongebouw zijn geplaatst op het voormalige centrum van de Floriade: het Ganzevoetplein.

14

29 WONINGEN ■ Mahatma Gandhisingel 10-70 ■ DKV Architecten, Dobbelaar, De Kovel en De Vroom ■ 1992-1994

De witte silo-vormige trappenhuisen zijn de ware blikvangers in deze twee stroken herenhuizen. Ze geven de robuuste 'rijtjes' een modernistische en tegelijkertijd utilitaire uitstraling. Een waardige tegenhanger van de kantorencomplexen aan de overzijde van de straat. Vier woonlagen en in elke strook een poortgebouw (twee extra kamers, vier zeskamerwoningen) dat toegang geeft tot de achterliggende woonbuurt. Zo ligt er een reeks van twee keer zeven urban villa's achter van architecten Hoenders & Partners (1994). Begane grond en eerste verdieping zijn met elkaar verbonden door een vide aan de achtergevel. De plint van de achtergevel is opgetrokken uit rode baksteen. De achtertuinen zijn afgeschermd door een doorlopend 'volume' met afsluitbare carports.

10.000 stappen zetten?

Dit is de plek.

Uitgave Bureau Citymarketing Zoetermeer, 2021 ■ Tekst en illustraties Klein Jantje Schrijfwerk ■ Vormgeving so mine design
■ Cartografie Cartographics ■ Fotografie Dick Valentijn, Beeldbank Zoetermeer, ArchitectuurPuntZoetermeer en Simone Langeveld

